

Dawid Bzorek

University of Warsaw, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6549-2873>

Polska – Ukraina – Rzeczpospolita. Stan badań, nowe wyzwania i perspektywy. Płońsk, 16–17 listopada 2024 r.

16–17 listopada 2024 r. odbyło się nadzwyczajne wydarzenie. W pięknym historycznym mieście Płońsku odbyła się konferencja pt. **Polska – Ukraina – Rzeczpospolita. Stan badań, nowe wyzwania i perspektywy** organizowana przez prof. Teresę Chynczewską-Hennel, prof. Mariusza Roberta Drozdowskiego oraz prof. Mirosława Nagielskiego. Spotkanie uczestników konferencji odbyło się w życzliwej atmosferze gościnnego Płońska. O konferencji informowała „Gazeta Płńska”¹. Było to w istocie niezwykle spotkanie naukowców z Polski i Ukrainy, którzy mogli wymienić się doświadczeniami i wynikami swoich badań naukowych. Znamiennym dla dalszej historii Polski i Ukrainy jako silnego sąsiedzkiego kapitału było podpisanie umowy o współpracy między polskim miastem Płońskiem a ukraińskim miastem Berdyczowem. Dokument podpisali Burmistrz Miasta Płńska Andrzej Pietrasik oraz Burmistrz Miasta Berdyczów Serhij Orluk. W przemówieniu Andrzeja Pietrasika zaznaczono:

Możemy zadać sobie pytanie, dlaczego nadal tak się dzieje? Otóż, dzieje się tak, ponieważ międzynarodowe organizacje pokojowe są w tej chwili słabe. Nie boję się użyć tego stwierdzenia chociażby w odniesieniu do obietnic, jakie od społeczności międzynarodowej otrzymała Ukraina, która od początku lat 90. była atomową potęgą w ramach członkostwa w ZSRR.

¹ „Gazeta Płńska. Biuletyn informacyjny Urzędu Miejskiego w Płońsku” nr 04/2024 r.

Następnie odbyło się wręczenie „Medalu Godfryda Ossowskiego” Natalii Wojceszczuk, Dyrektorce Departamentu Ochrony Zabytków Ministertwa Kultury i Informacji Ukrainy, a także wyróżnienie Ołeksandra Popowa, I Sekretarza Ambasady Ukrainy RP, Andrija Zahorskiego, Wasyla Jordana, Konsuli Konsulatu Generalnego Ukrainy w Lublinie oraz pułkownika Walerija Padytela.

Po krótkiej przerwie nastąpiło rozpoczęcie konferencji. Pierwszą część moderowali prof. Teresa Chynczewska-Hennel oraz prof. Mariusz Robert Drozdowski. Pierwszą prelegentką była autorka książki *Ukraińskie światy Rzeczypospolitej* prof. Natalia Starczenko. Wystąpiła ona z referatem *Ruś/Ukraina i jej mieszkańcy w Rzeczypospolitej: terytorium i tożsamość (1569–1648)*. Następnie wyniki swoich badań pt. *Dlaczego Rzeczpospolita i Kozacy jeszcze się nie pogodzili? Tendencje i perspektywy współczesnego dyskursu historyograficznego o stosunkach polsko-ukraińskich epoki wczesnonowożytnej* zaprezentował prof. Wiktor Horobec. W tej samej sesji wystąpił również prof. Mirosław Nagielski z referatem *Współpraca wojskowa Rzeczypospolitej z Kozaczną zaporoską w I połowie XVII w.* oraz prof. Mariusz Robert Drozdowski z pracą *Unia Hadziacka z dawnej i nowszej perspektywy*. Na zakończenie sesji (tak samo jak i po wszystkich późniejszych) nastąpiła owocna dyskusja z określeniem dalszych perspektyw naukowych.

Drugą część konferencji moderowali prof. Natalia Starczenko oraz prof. Mirosław Nagielski. Pierwszą naukowczynią, która wystąpiła w tej sesji była prof. Olga Kowalewska z referatem *Ivan Wyhovski: problem autentycznej ikonografii i konstrukcja współczesnego obrazu artystycznego*. Kolejnym prelegentem był prof. Wiktor Brechunenko z wystąpieniem *Korona i problem granic województw kijowskiego i wołyńskiego z Litwą w trakcie zawierania Unii Lubelskiej*. Po tym referacie wyniki swoich badań zaprezentowali: prof. Walentyna Sobol *Filip Orlik i jego Diariusz*, Dawid Bzorek *Prezentacja rocznika „Studia Polsko-Ukraińskie”*. W imieniu nieobecnego prof. Tadeusza Srogosza, odczytał jego referat zatytułowany *Różne wizje ruchów hajdamackich i koliszczyzny. Czy jest szansa na wspólny program badawczy?* – prof. Mariusz Drozdowski.

Trzecią sesję kierowali prof. Walentyna Sobol oraz prof. Wiktor Brechunenko. Pierwszą prelegentką była dr Hanna Węgrzynek, która w ciekawej formie wystąpiła z referatem *Żydzi na ziemiach ukraińskich w okresie wczesno-nowożytnym – zagadnienia poruszane i pomijane w badaniach historycznych*. Jak zaznaczyła sama badaczka, „do tej pory brakuje badań na temat utożsamiania Żydów z aparatem fiskalnym”. Następnymi mówcami byli dr Piotr Kroll, z referatem: *Czy ugoda perejasławska z 1654 roku była błędem (perspektywa kozacka)?* Który sam, w istocie w dynamiczny sposób, przedstawił odpowiedź na zawarte w tytule prezentacji pytanie. Prof. Maciej Franz zaprezentował wyniki swoich badań w referacie pt. *W poszukiwaniu wspólnej perspektywy badawczej o relacjach polsko-ukraińskich na terenie Małopolski Wschodniej/Galicji Wschodniej w czasach II Rzeczypospolitej*. Ten referat stanowił zapowiedzi przyszłego spotkania naukowego na temat historii XX wieku.

W kolejnym dniu konferencji, 17 listopada 2024 r., przewodniczyła prof. Olga Kowalewska. W tej części wystąpili dr Kazimierz Pacuski, który w związku z prezentacją swej książki *Płońsk i region płoński w średniowieczu*, zachęcił czytelników do zapoznania się z historią regionu.

Kolejnym mówcą był prof. Heorhij Hrynyk, który przedstawił referat *Stypendium Iwana Wyhowskiego – przeszłość i przyszłość*. Następnie prof. Teresa Chynczewska-Hennel przypominała w swym referacie tematykę *Unii Hadziackiej w pracach Władysława Tomkiewicza i Zbigniewa Wójcika*. Po tym referacie nastąpiło podsumowanie konferencji przez prof. Mariusza Roberta Drozdowskiego i prof. Wiktora Horobca. Ze względów niezależnych od organizatorów (zadecydowała deszczowa pogoda) nie odbył się spacer po Płońsku. Archeolog Marek Gerlach zaprezentował w Miejskim Centrum Kultury rezultaty swoich wykopalisk archeologicznych w Płońsku, co spotkało się z dużym zainteresowaniem. Nie byli obecni na konferencji profesorowie, wspomniany już Tadeusz Srogosz oraz Henryk Litwin i Łesia Dovha. Należy mieć nadzieję, że wszystkie referaty zostaną opublikowane w najbliższej przyszłości. W zakończeniu sprawozdania trzeba zaznaczyć, że dzięki inicjatywie i gościnności

burmistrza Płońsk, pana Andrzeja Pietrasika, przewodniczącego Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Orędowników Pokoju (International Association of Peace Messengers Cities, IPMC) spotkanie historyków polskich i ukraińskich mogło się odbyć.